

Johdanto

Kiitämme Sosiaali- ja terveysministeriötä pyynnöstä lausua hallituksen esityksestä sosiaalihuoltolaiksi.

Muistiliitto ry toimii muistisairaiden sekä heidän läheistensä kansanterveys-, potilas- ja omaisjärjestönä. Liitolla on 43 jäsenyhdistystä, joilla on 11 200 jäsentä. Suomessa on arviolta 130 000 etenevää muistisairautta sairastavaa ihmistä, joista noin 70 000 asuu kotona ja heistä arvioiden mukaan 40 000 yksin. Väestön ikääntymisen myötä muistisairaiden ihmisten määrän arvioidaan tulevina vuosina edelleen kasvavan. Muistisairaudet heikentävät edetessään henkilön toimintakykyä ja erilaisten sosiaali- ja terveydenhoitopalveluiden rooli ihmisen hyvinvoinnin turvaamisessa korostuu.

Lausunnon keskeinen sisältö:

Pidämme erinomaisena lain lähtökohtana olevaa asiakkaiden ja osallisuuden korostamista. Muistisairas ja hänen omaisensa ovat usein sekä terveydenhuollon- että sosiaalihuollon palveluiden käyttäjiä, tällöin eri hallinnonalat ylittävä asiakaskeskeinen yhteistyö palvelee parhaiten muistisairaana kokonaisvaltaista elämäntilannetta ja omannäköisen elämän jatkuvuutta. Kotona asumisen tukemisessa yhtenäinen kotihoito on tärkeää. Kotihoito tarkoittaa kotisairaanhoidon ja kotipalvelun yhtenäistä toimintamallia. Yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen rooli hyvinvoinnin edistämisen asiantuntijoina on tunnustettu ja kirjattu lakiin. Muistiyhdistykset ympäri Suomea tarjoavat sairastuneille ja heidän perheilleen vapaaehtoistoimintaan perustuvaa virkistystä ja vertaisuutta, tarjoavat tietoa ja tukea ja kehittävät Ray:n tukemana erilaisia tuen- ja palvelun muotoja.

Haluamme nostaa esille asiakkaan itsemääräämisoikeuden erityistilanteissa.

Jos henkilö sairastuu vakavasti eikä pysty ilmaisemaan tahtoaan, hänen toiveensa tulee olla hoitohenkilökunnan tiedossa ja ne tulee ottaa hoidossa huomioon. Hoitotahto, joka sisältää toisaalta päätösten tekemisen henkilön puolesta sekä yleiseen hoivaan liittyvät asiat, tulisi tehdä viimeistään siinä vaiheessa kun henkilö tulee hoivan piiriin.

Kiinnitimme huomiota siihen, että laissa on useissa kohdissa määritelty palveluiden sisältö ja laatu, mutta määräyksiä palveluiden laajuudesta tai resursoinnista ei juurikaan ole.

Esitetyistä sääntelymalleista on mielestämme vaihtoehto 2 jossa yhdistetään sosiaalihuoltolaki ja sosiaalihuollon asiakaslaki käyttökelpoisin.

MUISTILIITTO ry

Merja Mäkisalo-Ropponen
Puheenjohtaja

Eila Okkonen
Toiminnanjohtaja

**Pidämme sosiaalihuoltolakia muistisairaiden ihmisten ja heidän omaistensa palveluis-
sa yhtenä keskeisimmistä laista. Tämän vuoksi lausumme laista myös yksityiskohtai-
sesti seuraavaa:**

5 §

Sosiaalihuollon suunnitteleminen, järjestäminen ja toteuttaminen

Ehdotamme pykälän muotoilua seuraavasti: "Kunta vastaa.... Kunnan on huolehdittava siitä, et-
tä sosiaalihuolto on sisällöltään, laadultaan ja **laajuudeltaan** sellainen kuin kunnan asukkaiden
tarve edellyttää."

Mikäli laissa ei ole määräystä käytettävistä resursseista jää pykälä vaillinaiseksi.

6 §

Sosiaalihuollon järjestämissuunnitelma

Pidämme erinomaisena, että sosiaalihuollon ja terveydenhuollon järjestämissuunnitelmat sovi-
tetaan yhteen. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja
terveyspalveluista taas määrää kunnan tekemään valtuustokausittain suunnitelman ikääntyneen
väestön tukemiseksi. Erilaisten muiden terveyttä ja hyvinvointia ylläpitävien ja tukevien suunni-
telmien yhteensovittaminen on myös erittäin tärkeää.

7 §

Hyvinvointia edistävän tiedon ja asiantuntemuksen käyttö

Pidämme erittäin hyvänä kohtaa 3, jossa on maininta yksityisistä palveluntuottajista ja järjes-
töistä asiantuntijoina paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehitettäes-
sä.

8 §

Kunnan asukkaiden vaikutusmahdollisuudet

Pidämme erinomaisena periaatetta, jonka mukaan kuntalaisten osallisuutta tuetaan jo palvelu-
jen suunnitteluvaiheessa. Myös erilaiset asiakasneuvostot ovat mielestämme erinomaisia työ-
keinoja. Pidämme hyvänä määräystä siitä, että näitä neuvostoja on kuultava, samoin kuin laki-
tekstiä, jossa asiaa ei ole pyöristetty konditionaaliin.

9 §

Sosiaaliasiamies

Sosiaaliasiamiehen asemasta ja hänen riippumattomuudestaan sekä sosiaaliasiamiehen toimin-
nan valvonnasta on tällä hetkellä jonkin verran epäselvyyttä. Pidämme tärkeänä, että asema,
riippumattomuus ja valvonta kirjataan nyt riittävän selkeästi.

13 §

Välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon turvaaminen

Painotamme, että pykälään tarvitaan määräys myös palveluiden laadukkuudesta sekä **laajuus-
deltaan** riittävästä palveluista. Mikäli välittömien palveluiden resursoinnista ei ole määräystä,
jää tämä pykälä vajaaksi.

15 §

Tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut

Huomautamme, että listasta puuttuu Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä
iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista.

17 §

Sosiaaliohjaus

Esitämme, että sosiaaliohjauksen sijaan käytetään yleisesti käytettyä palveluohjaus -termiä, jo-
ta pidämme kuvaavampana ja selkeämpänä.

20 §

Kotipalvelu

Pidämme tämän pykälän lähtökohtia erinomaisena. Käytännössä kotipalvelu on jäsenpalautteidemme mukaan ehkä eniten aliresursoitu ja useissa kunnissa organisointitavaltaan epäonnistunein työskentelymuoto. Tämän pykälän toimeenpanossa kunnan tulee käyttää aiemmin määriteltyjen asiakasneuvostojen asiantuntemusta, että sinällään hyvä sosiaalipalvelumuoto myös toimisi ihmisten tarpeiden mukaisesti.

21 §

Kotihoito

Tämä pykälä puolestaan on erityisen hyvä, kotona asumisen tukemisessa yhtenäinen kotihoito on tärkeää. Kotihoito tarkoittaa kotisairaanhoidon ja kotipalvelun yhtenäistä toimintamallia.

25 §

Liikkumista tukevat palvelut

Olemme huolissamme pykälän sanamuodon väljyydestä. Painotamme, että liikkumista tukevia palveluita pitää järjestää riittävässä laajuudessa / kohtuullisessa määrässä.

Ehdotamme, että mallia otetaan Vammaispalvelulaista, jossa asia on ilmaistu selkeämmin: "Kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen."

30 §

Asiakkaan asema ja oikeudet, keskeiset periaatteet

Esitämme, että lain yksityiskohtaisissa perusteluissa etenevää muistisairautta sairastavat ihmiset mainitaan yhtenä ryhmänä erityistä tukea tarvitsevia sosiaalihuollon asiakkaita.

Lakiin kirjattu määräys, että avio- ja avopuolisoilla sekä muilla perheenjäsenillä on mahdollisuus asua yhdessä myös ympärivuorokautista palvelua tarjoavissa toimitiloissa, on tärkeä periaate.

33§

Asiakkaan oikeus saada selvitys eri vaihtoehdoista

Esitämme, että pykälässä huomioitaisiin asiakkaan asioita hoitavan läheisen/omaisen oikeus saada tietoa siinä tapauksessa, että asiakas ei esim. pitkälle edenneen muistisairauden vuoksi kykene ymmärtämään selvityksen sisältöä ja merkitystä.

37 §

Itsemääräämisoikeus erityistilanteissa

Esitämme, että tähän pykälään lisätään maininta hoitotahdosta. Jos henkilö sairastuu vakavasti eikä pysty ilmaisemaan tahtoaan, hänen toiveensa tulee olla hoitohenkilökunnan tiedossa ja ne tulee ottaa hoidossa huomioon.

39 §

Sosiaalihuollon saatavuus ja saavutettavuus

Ehdotamme lisäystä palvelujen saavutettavuuteen.

Kunnan on huolehdittava siitä, että palveluiden järjestämisessä otetaan huomioon myös liikkumisen kohtuullisuus: välimatkat ja palveluiden saavutettavuus myös julkisilla liikennevälineillä.

47 §

Omatyöntekijä

Tässä kiinnitimme huomioita työntekijänimikkeiden vaihteluun. Vanhuspalvelulaissa on vastuutyöntekijä nimike. Olisiko tässä tarpeen yhtenäistää samanlaisen toimenkuvan mukaisia kunnan työntekijöiden nimikkeitä?

50 §

Asiakassuunnitelma

Vanhuspalvelulaissa määritellään seuraavasti: "Kunta vastaa siitä, että iäkkäälle henkilölle laaditaan sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu suunnitelma (*palvelusuunnitelma*)."

Korostamme, että palvelujen suunnitteleminen moniammatillisesti ja yhdessä asiakkaiden ja omaisten kanssa on hyvän hoidon ja huolenpidon edellytys. Toisaalta suunnitelmien tulisi olla yhteisiä ja kokonaisvaltaisia, niin että ne voidaan sovittaa yhteen. Samalla suunnitelmista tulisi käyttää lainsäädännössä johdonmukaisia nimikkeitä.

51 §

Sosiaalihuoltoa koskeva päätöksenteko ja toimeenpano

Esitämme, että tähän pykälään lisätään se, että päätös on tehtävä myös kirjallisesti.

6 luku

Palvelujen laadun varmistaminen 54 § ja 55 § ovat mielestämme hyvin muotoiltuja ja selkeitä.

7 luku

57 §

Kantelu

Esitämme että otsikkoa täydennetään muotoon "Kantelu valvontaviranomaiselle"

62 §

Hallintoriita-asia

Hallintoriitaa koskevaa säädöstä tulee selventää myös kielellisesti. Nyt pykälä on erittäin vaikeasti ymmärrettävä.

Hallintoriitamenettelyä on käytetty vähän jälkikäteisen oikeusturvan keinona, vaikka se on hyvä ja käyttökelpoinen tapa hakea muutosta ratkaisuun. Erityisesti niissä tapauksissa, missä palvelu on viranomaisen laiminlyönnin johdosta tai muusta syystä jäänyt kokonaan saamatta, hallintoriitamenettely on henkilön käytettävissä oleva hyvä oikeusturvan keino.